List 13. Tečaj XLIV.

NOVICE
gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 31. marca 1886.

Obseg: Česa je treba za vspešno gospodarstvo na kmetih. — Rastlinsko življenje. — Gospodarske izkušnje. — Razglas. Ruski lan na prodaj. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Iz državnega zbora. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Česa je treba za vspešno gospodarstvo na kmetih.

Skoraj nobena obrt nima toliko ozirati se na razne vplive in mnogovrstne številke, kakor kmetijstvo. Celo leto se časih trudi kmet, marljivo in pridno dela, pa še naposled vendar za gotovo ne vé, bode li vse povrneno dobil po obilnih pridelkih. Premnogovrstnih je sovražnikov ali nesreč, ki mu žugajo pridelke uničiti, predno se pospravijo. Veliko je takih, katerim ne more v okom priti, na priliko uimam, mrčesom itd. Sicer pa tem preveč na rovaš narezujemo, prezirajoč lastne krivde in nemarnosti, to je, naše slabo gospodarjenje, naše prepičlo znanosti strokovnjaške. Vsled tega tudi dostikrat pravega vzroka slabim plenjatvam, slabim letinam ne vidimo, ker nas samoljubje preslepava. Zato pa tudi ne moremo ovim nezgodam v okom priti, pa tudi ne novih nesreč zabranjevati. — Pristopijo še mnogovrstni drugi zeló nepovoljni vzroki, kateri vsi kmeta tarajo v sedanjem njegovem položaji. Takošni so: veliki napredek v vseh strokah obrtnega življenja, večje potrebe, katerih dandanašnji kmetje imajo, a tudi od kmetov zahtevajo več, povzvišena cena posestvom, podražene dnine, bistveno preinačene cene kmetijskim pridelkom na evropskih trgih, ker se železnic zmiraj več dela in parobrodov na reke in morja spušča. Vse to zahteva od kmeta, da več dela in se mnogovrstniše trudi za svoj obstanek in napredek.

Rokodelec mora dobro poznati reč, iz katere kaj izdeluje, in po tej tudi orodja si priskrbeti. Kmet obdeluje zemljo. Iz nje skuša izvabiti zmiraj več in boljših pridelkov, to pa ozirajoč se na prirodne sile in gibčni kapital. Vse to pa mora skušati, da si pridobiva z mogoče majhnimi stroški, kar je pa mogoče le, ako zvesto se ravna po zakonih prirode ali natore.

Kdor se teh drži, ta bode na primer pred zimo dal izorati svoje njive, da mu jih mraz pretrese in razrahlja in zimske vlage vnide, vedoč, kako večina kulturnih rastlin potrebuje mnogo več mokrote, kakor nje po leti z dežnico dobiti morejo. Ilovnato težko zemljo pretvori zimski mraz in vlaga tako ugodno, da razpadejo grude in so spomladi prhke kakor prah. Vendar tudi spodnje plasti zemljišču je treba rahljati, da morejo korenine rastlin ložej prodirati in zrak vhajati. Razumni kmet pozna, kako ugodno vpliva napajanje travnikov na rast trave. Preobilica vode pa škoduje, zlasti stoječa. — Tu pomaga drenaža, odprti grabni; na ta način popravi močvirnate travnike izsuši premokre njive. Množino krme zelene mora skušati pomnožiti, kar najbolje storijo detelje. Njive se tako tudi popravijo, če mnogo detelje sejemo in živine lahko več in bolje redimo, kar sedanji čas največ dobička donaša. Polje je treba lepo razdeliti med sadeže in te modro vrstiti, da zaporedom detelja na vse njive pride, katere so za njo ugodne.

Živini se mora polagati z ozirom na natorne zakone živinorejstva in treba krmila prav mešati. Podobno je pri rastlinstvu ter moramo sadeže modro kolobariti, da sledi za prvim tisti sadež, kateri na dotični zemlji najbolje prospeva, najlepši pridelek obeta, pri čemur je še ozirati se na podnebje, kakšinost zemlje, na prodavanje. Dovolj znano je, da zemlja ne opeša, marveč izpita postane; njena moč nahaja se v tvarinah, iz katerih je sestavljena. Gnojila jej pomagajo do prejšnje moči, ako so prav sestavljena glede na tvarine dotičnim rastlinam potrebne. Zato mora kmetovalec tudi svoj hlevni gnoj prav gleštati ter pomagati mu z umetnimi gnojili. Sploh gospodarstvo mora dandanašnji ozirati se ne na predpise, ampak na znanstvena načela in zakone prirodoslovske.

Pri vseh pridelkih in izdelkih je treba delati. Podobno je tudi pri kmetijstvu. Nekaj delavcev porabi vsak kmetovalec. Tukaj se mu je ravnati najpoprej po navadah v okolici uvedenih in po načinu delovanja. Veliko je pa tudi zavisno od gospodarja samega. Ako je ta zadosti izobražen, prijatelj računanja, pogumen in praktičen, more si mnogo delavcev prihraniti ali z manj delavskimi rokami več doseči kakor drug s celo kopico delavcev. Prizadevati moramo si, da nas za prodajo namenjeni pridelki mogoče malo stanejo. V to svrho pomaga, če staro, neukretno orožje z novim boljšim zamenimo. Časa in dela se tako precej prihrani in tudi bolje se vse opravlja. Sčasoma je treba segati po gospodarskih strojih. Enemu samemu kmetovalcu to vendar vselej ne kaže, kajti mašine so drage in časih potrebne le za nekoliko dni v vsakem letu. Po tem takem bi posameznik preveč denarja v mašine brezkoristno vtaknil. Drugače pa je, ako se

več kmetovalcev združi. Ti zamorejo si omisliti tudi bolj drago mašino. Združene moči veliko izdajo. Treba je delati na to, da te zadruge vsakovnstne zmiraj bolj širijo med kmetovalstvom. Po tej poti morejo pridelovalne stroške znatno zmanjšati. Za vspešno gospodarjenje na kmetih je tudi treba nekaj kapitala, kakor je uže iz povedanega jasno. Pod kapitalom pa ne razumevamo samo suhih denarjev, ampak tudi vsa gospodarska poslopja, orodje, živino, gnoj, krmo, zrnje, steljo. Vsega tega potrebuje kmetovalec in je moral denarje šteti, ali svoje ali izposojene. Vsakako pa je jasno, da moramo kapital mogoče dobro in zanesljivo obrestovati. Dolžni smo ga toraj tam in tako porabiti, da nam hitro obresti vrača in se sam poplačuje, na kar ga zopet za drugo pridelovanje in izkoristenje obrniti moremo. Krivo bi pa kdo s kapitalom ravnal, ako bi najprvo šel stavit velikanskih gospodarskih poslopij med tem, ko so njive in travniki popolnem še zanemarjeni, Pridelki prostorov v poslopjih ne napolnujejo in torej res ni bila nikakošna potreba jih staviti. Zopet drugi kmetovalci imajo to napako, da pri dražbanji posestev ceno kvišku ženejo.

Vsakateri, ki zna računiti, takoj sprevidi da vloženi kapital ne bode nikdar zadostno obrestovan. Marsikateri kmetovalec ves denar, kojega si pripravi, porabi za nakup novih posestev. Tako ravnanje je krivo. Veliko bolje bi storil, če bi staro svoje zemljišče zboljševal in bolje obdeloval ter kapital obračal za drenaže. za vodotoke ceste, umetna gnojila. Vendar pri tem mora kmetovalec dobro preračuniti, kako daleč sme se tukaj spuščati v potroške, da ne bode preveč; na pr. umetna gnojila sodijo skoraj za vsaki svet in pomnožujejo pridelek. Toda paziti je, da bodo pridelki denarja več dajali, kakor se je za umetna gnojila porabilo, in sploh veliko več donašali, kakor poprej.

Ogromna večina kmetovalcev vendar se malo zanima za napredek in zboljševanja med tem ko drugi brez vsacega pametnega črteža zboljšujejo svoja posestva. Preveč denarjev potrosijo. malo dobička vjamejo in tako druge le splašijo da ničesar ne storijo za zboljševanje. Vzrok temu je, ker nočejo računiti.

Kapital se mora tako porabiti, da nam donaša gotovih in mogoče velikih obresti. Kmetovalec ima tukaj mnogo prilik, da svoj kapital dobro izkoristi. Slabo ravnajo pa tisti kmetovalci, kateri, zapeljani po slučajno visoki ceni kakošne trgovinske rastline, se te kar poprimejo ter jo zasajajo in pridelujejo na škodo drugim sadežem. Ne marajo za izpito zemljo, še veliko denarja žrtvujejo za nove nasade in se tako sami strmoglavijo v nesrečo in propad brž, ko pridelkom poprejšnja visoka cena izgine,

Kmetovalec naj ne pozabi, da si more z živinorejstvom najbolje pomagati. Tukaj precej zapazi, dobiva li od vloženih kapitalov primernih obrestij ali ne. Mora tedaj prizadevati si svoje živinorejstvo povzdignoti tako, da si omisli boljših plemen z mogoče izvrstnim životom, katerih živali hitro rastejo in rano se razvijejo in umogočijo, da naloženi kapital z obresti kmalu dobimo nazaj. Strežba mora živalim biti vselej zadostna in marljiva. To pomeni toliko, kakor če kdo svoj kapital varno naloži. Nemarnost v postrežbi živinskej žuga z izgubo kapitala. Sicer pa še vkljub vsej natančnosti in marljivosti v postrežbi nesreče nas obiščejo. In zoper te pomaga zavarovanje pri zaupanju vrednih, a ne predragih zavarovalnicah.

Kedar kmetovalec svoje imetje pri kakošni zavarovalnici zavarovano ima, tedaj uživa tudi več kredita, ki ga more kakor spreten podjetnik porabiti v gospodarstvu. Časih pridejo tudi za kmetovalca hude denarne stiske. Ni ga dobiti denarja drugače, kakor le proti velikim obrestim. Če ne dobi denarjev, prisiljen je po slepej ceni prodati svoje pridelke ali pa pride oderuhom v pest. Tudi tukaj bi mu zadruge mogle še najloži pomagati. Zato nujno priporočamo posojilnice ali kreditne zadruge. Kjer jih ni, naj se osnujejo. Vsaka občina bi naj jedno imela in vsak posestnik zraven bil. Sploh rečeno pa bode tedaj kmetistvo začelo se na bolje obračati, kedar bodo kmetje računali in prirodne zakone opazovali in se po njih ravnali.

Bistre glave. znanstveno izobražene je sedaj kmetovalcem treba. V to so pa dobre šole, napredovalni gospodarski kurzi, kmetijske šole potrebne. Kakor obrtne bi tudi kmetijske šole naj bile dobro obiskovane.

Učenost je dostikrat več vredna kakor denar. Nobeden vesten oča naj tega ne pozabi. Kmetijstvo nam mora veljati kot glasilo našega stanu. Zadružno življenje nam pomaga v marsikaterih zadevah in jači stvari. Okovi in spone dosedanjih navad naj se hitrej ko mogoče otresejo.

Rastlinsko življenje.

(Dalje.)

4. O rastlinskem živežu.

Kmetovalec je v službi rastlinske presnove. On zbira naravine snovi ter jih pretvorja pomočjo naravinih sil v svoje pridelke in izdelke. On zbira dušik in ogljikovo kislino zraka in gnoja, on poiše v zemlji rudninske snovi ter vse to prinese na prodaj v obliki žita, sadja, vina, živine itd. Kmetovalec mora si staviti pri svojem pridelovanji dve važni vprašanji:

1. Kako si pridobim rastlinske redilne snovi najceneje, na kakošni način si jih popolnem izkoristim in kako jih pretvorim v svoje pridelke?

2. V kakošni obliki naj prinesem te redilne snovi na prodaj? Kajti enkrat splača se nam, pridelovati žito ali druge rastline, drugikrat zopet bolje rediti živino. Na vse to pa vplivajo različne krajevne in kupčijske razmere.

Ni kmalo za kmetovalca važnejšega vprašanja, kakor je ono o gnoju. Vsa politična vprašanja niso toliko pomenljiva, kakor priprosto vprašanje: ali damo zemlji vse to nazaj, kar jej odvzamemo? Ali ne postaja naša zemlja od leta do leta revneja, ali pa smo mi li v stanu pri vedno rastočih potrebah vedno več in več gnoja napravljati, množico naših pridelkov povečati in našo zemljo zboljšavati?

Verjemi mi kmetovalec: priprosti kmetič, ki je v stanu pridelati tam dve bilki trave, kjer je rastla poprej le ena, je za človečanstvo koristneji kakor največi zmagovalec v vojskah. Svetovne države razpršile so se, kakor pleve v veter, zmagovalca, kojega milijone ljudi preklinja, spominja se le še zgodovina; ponižno delovanje kmetovalčevo je pa blagoslovljeno s koristnimi in dobrimi deli, katera bogatijo svet.

Naši očetje menili so, da uže vse storijo za dobro vspevanje rastlin, ako dajo zemlji gnoj svoje živine. Oni so bili zadovoljni s pičlim pridelkom, kojega so dobivali s pičlim gnojenjem.

Odkar so pa železnice pričele vplivati tudi na kmetijstvo, odkar so cene za posestva, dnino in davke tako močno poskočile in kmetijski pridelki dvakrat,

trikrat več stanejo kot poprej, odkar kmet v enem letu več proda kot prej v petih — od tega časa je pa gnoj vso drugo važnost dobil. Mi nismo več zadovoljni s tem, kar nam njiva prostovoljno dá, mi hočemo pridelovanje na njivi povečati: mi redimo več živine, katero bolje krmimo, delamo več boljšega gnoja, da, mi porabljujemo celó umetna gnojila, kakor guano, koščeno moko, razne soli, pepel, mavec, apno itd., kar vse zamoremo storiti le z večjo glavnico (kapitalom), kojo vložimo v zemljo, zato se pa moramo vsihmal vprašati: Ali je glavnica gotovo in dobro naložena in kako se obrestuje?

Vprašamo: Katere redilne snovi dá gnoj rastlini, zahtevajo vse rastline eno in isto in enako množino redilne snovi? ali ima gnoj vse redilne snovi v zadostni množici v sebi in katera mu primanjkuje? je li hlevni gnoj najbolji gnoj in iz česa obstojé umetna gnojila? kedaj in koliko naj rabimo umetnih gnojil? — Odgovor na vsa ta in enaka vprašanja so naši očetje uganjevali in z dragimi poskušnjami veliko denarja izdali, ne da bi izvedeli pravi odgovor. Sinovi hodijo pa krajšo pot — oni preiskujejo, to je, oni vejo poizvedeti, od česar se rastlina živi in na podlagi teh poizvedeb tudi vejo, kaj imajo rastlini v živež dati.

Ta pot, po katerem je treba hoditi, je sicer v kmetijskih knjigah popisan, a kako malo kmetovalcev jih bere. Najboljši poduk nič ne hasne, če leži le zapisan mrtev v knjigi. Ni pa dovelj tak poduk le prebirati ali slušati, njega resnico spoznati in ga dejansko izvrševati.

Ako naj rastlina dobro vspeva, mora dobiti v zemlji vse one obstojne dele, iz katerih sama obstoji. Je na pr. v zemlji veliko dušika, pa malo fosfora in kalija, ostane rastlina vendar majhna, ker je v zemlji redilnih snovi le za majhno rastlino in ona pri vsi dušikovi obilnosti le toliko te snovi porabi, kolikor je sploh mogoče vsled pomanjkanja fosfora in kalija oslabljeni rastlini.

Različne rastline zahtevajo različne množice redilnih snovi. Nekatere zahtevajo največ dušika, druge zopet več fosforove kisline in tretje le dobro vspevajo, če imajo dovelj kalija. Prve imenujemo dušikove rastline, na pr. žito, repica, grah, fižol, bob, krompir, sladkorna pesa, detelja, lucerna in različne trave. Veliko fosforove kisline porabijo turšica, fižol, detelja, krompir, pesa in žito. Največ kalija iz zemlje izvlečejo sladkorna pesa, krmenska pesa, krompir, repica. Uvaževati je, da nekatere teh rastlin zemlji več redilnih snovi odvzamejo, kot druge, da ene veliko hrane iz zraka dobé, druge pa zopet iz spodnje zemljine plasti. Tako na pr. žitne korenine v zgornji plasti v svojem okrožji vse redilne snovi porabijo, med tem, ko globoko ukoreninjena detelja s svojimi koreninami in drugimi ostanki zgornjo plast celó zboljša, se ve da na škodo spodnji plasti.

Rastlina zamore le ono hrano povžiti, katera je v vodi raztopljiva, zato nevpliva na rodovitnost njive toliko množica vsih redilnih snovi skupaj kakor ona množica hrane, ki je uže v vodi raztopljena.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Kako ravnati s zmrznenimi trtami.

Splošnega pravila, kako ravnati s zmrznenimi trtami, ni mogoče dati, ker trta zamore biti poškodovana na različne načine. Ako so trte že pozimi zmrznile, kar je še primeroma dobro, dá se škoda deloma popraviti spomladi s pravilno režno. Veliko slabše je pa, če trti škoduje spomladanski mraz, kedar je uže trta obrezana, kajti tu se z režnjo ne dá nič opraviti.

Pri režnji trt, ki so bile oškodovane po zimskem mrazu, gledati je na to, da se kolikor mngoče na trti reši, da se trta zamore potem naprej razvijati. Se ve, da v tacih slučajih režnja ne more biti pravilna; skušeni vinogradnik edini zamore tukaj pravo pogoditi.

Pri poškodovanjih po spomladanskem mrazu je reč veliko težavnejša. Ako so uže pozimi zmrznila glavna očesa, zapreči spomladanski mraz razvijanje stranskih očes in tako gre up za kako letino po vodi. V tem slučaji skušati je vsaj vzgojiti les za prihodnje leto. Ako je spomladanski mraz glavna očesa poškodoval, dobiti je s stranskimi očesi vendar še nekaj letine. Vrhovi mladih poganjkov sicer znajo biti zmrzneni, spodnji deli pa še živi. V tem slučaji je skrbeti, da se prikrajšajo stranski poganjki, kateri se razvijajo, kajti če vzgojimo le malo pa močnih trt, dobimo pridelek še to leto in dobimo les za drugo leto. Kar je zmrznenega, to se ve da je vse odstraniti, zarad tega dobi trta nepravilno obliko, katero ji nazaj dati je še le drugo ali tretje leto mogoče.

„Allgemeine Wein-Zeitung“.

Pokončevanje krvne uši.

Za pokončevanje krvne uši je najboljša karbolna kislina in čudovito je neki, kako dobrodejen je njen vpliv. Dotične rastline poškropijo se z vodo, v kateri je 5% karbolne kisline, to onda rastlinam prav nić ne škodi.

Razglas.

Na poskuševalnem vrtu c. k. kmetijske družbe na spodnjih Poljanah v Ljubljani je na prodaj

drevje sledečih sort:

Visokodebelnate jablane in hruške po 30 do 40 krajc.

Visokodebelnati orehi (2—3 metre visoki) od 20 krajc. naprej.

Divji kostanji (visokodebelnati) od 20 krajc. naprej.

Kupci naj se oglašajo pri oskrbniku poskuševalnega vrta c. k. kmetijske družbe na spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Glavni odbor c. k. kmetijske družbe.

Razglas.

Podpisani odbor daje gospodarjem ljubljanskim in ljubljanske okolice na znanje, da si zamorejo svoje žitno seme očistiti na družbinem žitočistilnem stroju (trièr), ki jim je na razpolaganje proti odškodnini desetih krajcarjev za hektoliter na vrtu c. k. kmetijske družbe na spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Oglase sprejema oskrbnik imenovanega vrta.

Glavni odbor c. k. kmetijske družbe.

Ruski lan

je došel; kdor si ga je naročil, naj pride hitro po-nj v pisarno c. k. kmetijske družbe. — Cena mu je letos 16 gold. 27 kr. za hektoliter ali pa 5 gld. za stari mernik.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

26.

Meklenoborška vas.

Malo je krajev na Nemškem, ki so ohranili toliko posebnosti, kakor Meklenoborška. Ta krajina je bila do nedavnej tako rekoč zaprta svetu, tu ni bilo ne velikih cest ne železnice. Kmet se je trdovratno držal starih običajev, le nerad, z nekako počasnostjo in težavo se e udajal novim navadam in iznajdbam.

Stopimo v staro meklenborško vas in oglejmo si jo. Potje so umazani in blatni. Vsa poslopja z dvorišči vred so ograjena z gosto in visoko živo mejo, ali pa z navadno leseno ograjo, prav tako so ograjeni tudi vrtovi za hišami, Dvoriščina vrata so jako široka, iz surovih desk zbita. Na vrata so nabite navadno sove ali druge ropne tice. Vražni kmet ti zatrjuje, da to blagodejno vpliva na živino, kedar se ven in notri goni in odvračuje čarovnice. Od teh vrat drží slab, razkopan tlak do vežinih vrat, ki so tako visoka in široka, da gré s snopjem naložen voz notri. Prestopimo prag, pa smo v veži, ki je prostorna in visoka ali brez okna; svetloba prihaja zgolj skozi vrata. Tla so stolčena iz dobre ilovice in se tudi mlati na njih. Kedar e treba, zategnejo naložene vozove v vežo. Kuhinja je konec veže, vratom nasproti, odločena z debelo ilovnato steno. Ognjišče je iz kamenja zloženo, na enem koncu visí velik železen kotel; po policah so poveznjeni čisto pomiti piskri in sklede, v kotu stojé vodni škafi in pinja. Kuhinja je temna, ker potrebno svitlobo dobiva iz veže. Podstrešje je okajeno od dima, ker ne more odhajati skozi dimnik, ki ga ni. Ob obeh straneh veže so hleva za govejo živino in za konje; goveje živine je pri navadnih hišah po 18—20 repov, in konj po 5—8. Ker je stena nizka, zato žival lahko pogleduje v vežo, in ker so jasli ob tej steni, tedaj lahko krmijo kar z veže. Konec vsakega hleva je kamrica z enim oknom na zunaj in z dverimi na znotraj, to je, v vežo. V kamrici pri konjih so škrinje in postelje konjskih hlapcev, v kamrici pri kravah pa za dekle. Oboji posli spé tedaj vsak pri svoji živini.

Strop vežin in obeh hlevov, katera pa nista tako visoka kot veža, vložen je iz jelovih neobtesanih hlodov, ki ležé po toliko narazen, da seno in slama ven gledata. Samo nad konjskim hlevom je poseben dobro zadelan prostor, ker tu stojí slamoreznica in postelja konjskega in govejega pastirja, ki pa mora po lestvici lezti na-njo. Kjer se kuhinja začenja, ondi ni več krme, ondi je prazno, tje obešajo v dim klobase, gnjati in plečeta, s katerimi se ponaša vsaka gospodinja, in po katerih poželjivo poprašujejo popotni rokodelci. Ob kuhinji držé vratica na vrt. Za kuhinjo je hiša, to je stanovališče, tedaj se mora skozi kuhinjo hoditi. V hiši stojí velika rujavo pobarvana omara z modrimi robovi in s plamenečim srcem na sredi. Na gorenje predale postavljajo mleko, ki ga devajo topit, po dolenjih predalih leží kruh, sir in druge jestvine. Poleg omare ropotá ura v zelenem oboju. Ves ostali prostor ob tej steni zavzema velika peč, ki je navadno iz opeke, k večemu je še prostora za širok, iz vrbovih šibic spleten naslonjač. Tu je sedež hišnega očeta in gospodarja. Durim nasproti v dolgi steni je par večih oken z malim, v svinec vdelanim steklom. Ob oknih stojí dolga pritrjena klop, in pred njo velika jelova, rujavo pobarvana miza z miznicami. En čevelj pod stropom je pritrjena dolga polica, na katero pokladajo najrazličneje reči. Tudi par manjih klopi in po dva para pletenih ali lesenih stolov stojí še v hiši. Pod klopjo je pehar za kokljo. Po stenah visé razne podobe, svete in nesvete, na durih je nabit „Bauernkalender“, to je „pratika“ naša. Nad mizo visí žličnik z žlicami. Vsak ima svojo žlico, zaznamovana z zarezo, da se ne motijo. Poleg hiše je kamra, notri stojé zeleni posteljnjaki in škrinje za obleko in platno. Imajo tudi še drugih shramb za volno, maslo, jajca, sadje in drugo temu tako.

(Konec prihodnjič.)

Iz državnega zbora.

Prvi dan budgetne razprave.

(Dalje.)

O sklepu Raičevega govora, v katerem pretí, da bi se moglo pripetiti, „da bi slovensko ljudstvo moglo odreči davke in rekrute“, pa moramo izreči, da se ne le nikakor ne strinjamo ž njim, temveč da tak izrek z vso odločnostjo odbijamo, prepričani, da si bo naše cesarju in državi zvesto slovensko ljudstvo svoje pravice iskalo in branilo zmirom samo s postavnimi sredstvi. — Obžalujemo tedaj, da se je gosp. Raič zmotil — k taki trditvi.

Ker je govornik zahteve, sklep svojega govora čital, zavrnil ga je predsednik, čemur smo se toliko bolj čudili, ker sicer nekateri govorniki brez ugovora predsedništva čitajo cele govore.

Kot tretji govornik prišel je na vrsto česko-nemški poslanec dr. Hallwich, ki je na široko in dolgo razmotal iz novega vso česko-nemško pravdo.

Kaj je prav za prav jedro te pravde?

Tamošnji Nemci trdijo, da za-se zahtevajo prav take pravice, kakor Nemci v druzih deželah.

Čehi pa pravijo: Uže prav tako, toda kakor je učenikom, sodnikom in uradnikom nemškega rodu dolžnost, da morajo odločeni za uradovanje med Lahi znati laško, med Hrvati hrvaško, tako tudi zahtevamo, da morajo Nemci, ki hočejo biti uradniki med Čehi, znati česko. — To pa je trn za Nemce na Českem, ker si domišljujejo, da Nemec, ki tudi česko zna, ni prav za prav več Nemec.

Da bi se tedaj Nemcem na Českem ne bilo treba učiti češčine, zahtevajo Nemci, da naj se vsa Česka razdeli v nemško in pa v česko upravno ozemlje.

Korist in potrebo take razdelitve prizadeval si je v dolgem govoru dokazati tudi Hallwich. Koncem svojega osoljenega, dostikrat strupenega govora sklicaval se je Hallwich na izrek slovečega politika izrečen pred 250 leti, da „se svet z malo pametjo vlada“, tega izreka naravnost na vlado ni hotel obračati, rekel pa je: „S takim vporabljanjem nenahajajoče se resnobe, nenahajajoče se previdnosti in ozirnosti, s tako malenkostnimi, ubožno malenkostnimi sredstvi se še nobena država sveta ni vladala, kakor naša uboga Avstrija v dobi Taaffejevi.“ — Te besede kažejo, da si je Hallwich prizadeval, posnemaje Carnerija, zaslužiti si tudi njegovo maločastno slavo. Ploskanje sosednjih mu levičarskih kričačev sledilo je tem besedam; drugi pa so si mislili: sedaj moramo mi poiskati še ojstrejših besedi in še močnejega glasú, nazadnje bo morebiti vendar verjel kakšen človek da je taka uboga Avstrija.

Prav zanimiv je bil 4. govornik, to je, drugi govornik za budget: dr. pl. Bertolini, Lah z južnih Tirolov, in predsednik laškega kluba „Trentino“. Naglasujoč, da je on s svojimi somišljenci v hudi zadregi, ako je treba označiti razmere k sedanji vladi, ker pod

prejšnjo Auerspergovo vlado imeli so eno samo nemško šolo v Trientu, pod sedanjo vlado pa se jih je ustanovilo več in kot venec: nemška gimnazija v Trientu.

Na desnici zbornice reklo se je enkrat, da smejo Nemci grofa Taaffe-a uvrstiti med svetnike, in ako pride do tega, mu bode govornik dal spričalo, da to zasluži v nemškem smislu. — V Tirolih ni nikakoršnega jezikovnega prepira, Nemci in Lahi bivajo drug poleg druzega, vsak ima svoje ozemlje, stoletja ni prišlo nobeni avstrijski vladi na misel, znanje nemščine zahtevati kot merilo avstrijskega mišljenja ali pa naučiti se nemščine, izreči za državno potrebo, celó cesar Jožef II. ni ukazal nemščine vpeljati v tamošnje šole.

Po vsem tem morali bi glasovati proti vladi, toda po drugi strani, se nikakor ne moremo pridružiti opoziciji, kateri je to, kar je Taaffe storil, še vse premalo.

Dokaz temu je najnovejši jezikovni predlog, kateri v mnogih ozirih v prizadevanji po germanizaciji še dalje sega, in po katerem bi celó nihče izmed nas in nobeden naših otrok niti v državni službi, ne v advokaturi ali notarijatu še celó kot zdravnik ne bi smel poslovati brez znanja nemščine.

Po razmerah sicer priznam nemščini v Avstriji primat, tega Vam (levičarjem) nihče ne bo zanikaval. Vse kaj druzega pa je, ako so s tem primatom ne zadovoljni, veljavo nemščine hočejo raztegniti na vse dele države in na vse stroke javnega življenja — — —. Ako se hoče jezikovni despotizem vtihotapiti pod zastavo liberalizma, tedaj moramo mi Nenemci, ne gledé na osebno mišljenje, včasih celó z zatajenjem njegovim, z blagom, ki se hoče vtihotapiti, odkloniti tudi zastavo.

Gospoda moja, ker je levica zbornice dosti jasno dala razumeti v svojem jezikovnem predlogu, da v besedi „Avstrija“ razumeva le „nemško gospodarstvo“, tedaj moramo na vprašanje, jeli hočemo „Avstrijo“ ali ne, odgovoriti, da te Avstrije nočemo, to se pravi, take Avstrije, kakoršno hoče levica. (Dobro; na desni.)

Za Bertolinijem prišel je k besedi levičar baron Pirquet, eden najzmirnejših levičarjev v vedenji in govorjenji, pošten po svojem značaju, toda ves povit v centralistične utopije starega Schmerlinga. Kot centralist nasprotuje avtonomiji uže pri prvi črki, uvideva v ponemčevanji blagor države in sedanji vladi najbolj očita, da se je grof Taaffe izrekel proti nemškemu državnemu jeziku in pa da so pri zadnji adresni razpravi ministri-poslanci glasovali za ono točko adrese, katero govori o naravnem razvoju avtonomije.

Sklicaval se je govornik tudi na izgled Ogerske in na izrek Tiszov o madjarskem kot tamošnjem državnem jeziku. Sklenil je govornik: Ponavljam, da bom glasoval za to, da se prestopi v nadrobno razpravo. Kot protigovornik oglasil sem se pa zato, ker sem v merodajnih političnih strokah nasprotnik sedanje vlade. Nadejam se, da bo ministerski predsednik, akoravno pozno, konečno krenil na drugo pot. Izrekam. da on ni naroden, ne klerikalec, ne fevdalec. S spravo mislil je on pošteno. Sredstva pa, po katerih je segel, niso bila prava. Sprava se mu ni posrečila. Preveč se je zvezal z narodnimi, in s tem je bil on, odlični avstrijski državni uradnik, vklenjen v narodni krog.

Upam, da bo ta železni krog, kolikor prej, toliko bolje, šel pot vsega železa, da bo zarujavel. Upam, da bode nastalo drugače razvrstenje strank v zbornici in da se bo celokupni Avstro-Ogerski primerna notranja politika uvedla tudi v tej državni polovici.

S tem govornikom končan je bil 1. dan budgetne razprave.

Drugi dan budgetne razprave.

Prvi dan bil je prvi govornik z desnice štajersko-slovenski poslanec, prvi govornik druzega dneva pa je bil zopet štajersko-slovenski poslanec M. Vošnjak.

Deloma pripravljal je tudi ta govornik pritožbe o žaljenji narodne enakopravnosti med svojimi ožjimi rojaki, segal je pa v tem oziru dalje, posebno na polje pravosodja in na tem je tako živo opisal sostavljanje porotnih imenikov in porotnih sodnij pri okrožni sodniji celjski, da je pač vsa zbornica zadobila prejasno podobo tamošnjega sodniškega gospodarstva.

Omenjal je ta govornik na dalje tudi v narodnem oziru zanemarjenih poljedelskih razmer, po pravici je šibal postopanje kmetijske družbe, katera si nalaga Sisifovo delo, poskušanja podučevanja poduka slovenskih kmetov z nemškim govorom.

Gosp. Vošnjak, ki je v svojem mirnem in stvarnem govoru po vsem nepristransko popisaval nepovoljno in večinoma celó Slovencem sovražno upravo na južnem Štajerskem, opominjal je koncem svojega s pohvalo sprejetega govora, obljub sedanje vlade za čas njenega nastopa, v prvem prestolnem govoru in jo je opominjal vsaj gledé južne Štajarske izvršiti svoj lasten program, izpolniti svoje lastne obljube, da vendar enkrat uže potihnejo opravičene tožbe štajerskih Slovencev.

Naučni minister Gauč, ki je pazljivo poslušal šolske pritožbe govornikove, bo, kakor se je nadejati, bodi-si v splošni ali nadrobni razpravi, moral nekaj odgovoriti in razkriti nekoliko svojega programa gledé šolske enakopravnosti Slovencev.

Za poslancem Vošnjakom prišel je k besedi levičar dr. Menger, ki si je v skoraj dveurnim govorom prizadeval dokazati, kako gre vse v nič ali vsaj rakovo pot za čas sedanje vlade, „kmetijstvo peša, obrtnijstvo hira, trgovina gre na nič, stareja podvzetja poginjajo, novih poprijeti se nima nihče poguma, enako slabo je državno gospodarstvo, ker še zmiraj, vkljub ugodnih denarnih razmer in splošnega miru nismo mogli priti iz državnega primanjkljeja, med tem, ko je sosedna Laška svoje državno gospodarstvo v red spravila, velike svote izdala za vojaške namene, vkljub temu pa še vpeljala zlat denar namesto bankovcev.

Čudno je, da govornik še celó ni trdil, da so povodnji, gnjiloba krompirja in slaba letina, huda zima itd. tudi nasledki vladanja sedanje vlade in pa državnozborske večine.

Pa konec govora Mengerjevega trdil je še celó več kot to, ker prilastoval je v svoji „ponižnosti“ samo sebi in svojim pristašem sposobnost, državno gospodarstvo dejati v red in vladati sploh, trdeč celó: „Tukaj tedaj gospodari oni, ki ne plačuje davkov, ali vsaj manj zmožen davkoplačevalec čez onega, ki davek plačuje, manj posedujoči čez posedujoče, manj razvedni čez razvedne, tedaj popolno razdivjanje parlamentarizma, ravno nasprotno onega, kar bi parlament moral biti. In zato, gospoda moja, kakor zelo tudi spoznavam vse napake, kakor gotovo bi bili tudi moji prijatelji pripravljeni, pripomoči k zboljšanji teh velikih gospodarskih in denarnih napak, je vendar upanje moje manje, kot malo, da bi ta večina tudi le mali del nujnih in neizogibnih nalog izvršila in izvršiti mogla. — Temu domišljencu nasproti govoril je sledni govornik grof Dzieduszicki v resnici kot celi, zavedni mož, ki razumeva, kaj je poslanec dolžan sam sebi, svojim volilcem in kaj državi.

V prvi vrsti zavrnil je trditev, da bi sedaj vladala večina državnega zbora. Tudi nasprotniki morajo pripoznati, da nimamo ministerstva, katero bi bilo večini iz nederji izrastlo, ki bi se zmiraj dopolnjevalo izmed večine, temveč da imamo ministerstvo,

katero tako vlada, kakor prav spozna, in pa večino, katera v toliko podpira vlado, v kolikor se prepričanje njeno in vladino vjema, ali v kolikor zahteva to politična potreba.

Dalje kazal je govornik obširno in temeljito, kako se mora vrediti državno gospodarstvo, ako se hočemo izogniti prihodnjim nevarnostim naglasujoč, da je breme kmetijstva še zmiraj pretežko in da bode čedalje neiznosneje vsled amerikanske in izhodne konkurence. Vse države branijo svoje kmetijske pridelke, branijo svoje obrtnijske izdelke s carinskimi ogradami.

Naša država ima sicer tudi nekaj carine na uvažanje žita, toda ne okrog in okrog, ker je izhodna stran, meja rumunska in srbska, odprta, tako da nas od tod preplavlja ptujo žito.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 29. marca. (*Spomlad v naravi; — viharji v državni zbornici.*) Še le s prvim pomladanskim dnevom (21. marcom) nastopilo je v resnici prijetno pomladansko vreme. Tukajšnje, zime naveličano občinstvo vrè, kakor hitro solnce gorko posije, v trumah ven na vse strani na solnčnata sprehajališča v predmestja. Posebno gosto je proti Donavi tje v Praterju, kjer posebno v nedeljah popoludne vse gomoli vsakovrstnega dunajskega prebivalstva, kakor pred čebelnjakom čebel, ko prvo solnce gorko posije. Na večer, se ve da, vračajo se zopet tako goste trume nazaj proti mestu — večinoma precej židane volje. — Vse drugače je vreme v državnem zboru, kjer se ravno bojuje redna borba državnega proračuna.

Ta borba boruje se danes uže 9. dan v zbornici poslancev. Dolga vrsta govornikov nastopila je uže v [illegible] tej borbi, ojstro se je uže govorilo, toda najburnejše vršila se je seja dné 26. marca, ko sta govorila poleg Knotza največa kričača zbornice: Strache in Pernerstorfer. Izrekoma Strache s svojo buhlo-votlim glasom, s ptujim naglasom, z brezozirno surovostjo, kakoršna se nahaja k večem med vinjenimi gosti, presegel je skoraj svojega mojstra Knotza. Vse priimke, kakoršne si pridevajo drug drugemu razjarjeni surovi nasprotniki, metal je v obraz sedanji vladi in pa večini državnega zbora. Ko je Strache končal svoj govor, omenjal je češki poslanec na glas, da se tako sme k večem govoriti v krčmah.

Temu nasproti so kričali pristaši in Strachejevi predsednik Smolka je kot dober oče zbornice mir napravil v zbornici v tem, da je po karanji Strachej-a k redu pozval tudi onega, ki je klical, da spadajo taki govori v krčmo.

Prav tak vihar ponovil se je pri govoru rudečonosatega Pernerstorferja, ki je s posebno gorečnostjo zagovarjal rudeče socijaliste. Videti je skoraj, da ga rudečica lastnega nosa tako navdušava za rudeče socijaliste, ki se ravno te dni, posebno v Belgiji, radujejo z „rudečim petelinom“, požigajoči tovarne in grajščine.

Še bolj viharen je bil prizor ravno tisti dan, ko je neustrašljivega Nemca s Češke, Heinricha, z največjo surovostjo napadal Schönerer očitaje mu odpadništvo, izdajstvo, nepoštenost in mnogo tacega. Predsednik, bil je tedaj ravno grof Clam na stolu predsednika, je sicer pozval k redu glasovitega Schönererja, pa neustrašljivi poslanec Heinrich se ni zadovolil s tem zadostenjem, temveč je zahteval v seji druzega dne, da naj o tem razžaljenji sodí tudi vsa zbornica. Izvolil se je iz oddelkov zbornice odsek 9, obstoječ iz poslancev: grof Coronini (načelnik) dr. Katrein (poročevalec), dalje: Ed. Süss, Zota Izidor, Zota Ivan, dr. Spaček, dr. Hausner, Zallinger, grof Hompesch. Ta odsek poročal bo jutri zbornici, in akoravno se bo levica (gledé na enak slučaj z ministrom Pražakom) protivila izreku nevolje, bodo vendar gotovo vsi prijatelji parlamentarizma odločno obsodili surovosti, ki se hočejo vpeljati v državni zbor.

Iz tuhinjske doline 21. sušca. — Uže dolgo ni bilo nobenega dopisa iz tukajšnje okolice v Vaš velecenjeni list. Zato sem se jaz namenil, danes od dobrega predpusta kaj pisati, če bo volja v drage „Novice“ sprejeti te moje vrstice. Dne 13. svečana ob 8. uri zvečer je začelo goreti v Šmartinu na Hvaletovem podu; k sreči ni bilo vetra, snega pa doveli in tudi ljudje so hitro na pomoč prišli, da ni več pogorelo, kakor sam pod z svislimi in klajo vred. Dne 5. sušca ob 7. uri zvečer je bil uže zopet ogenj. Vžgala se je streha na Žumrovi prodajalnici; ker so ljudje hitro na pomoč prišli, ni več pogorelo, kakor sama streha. Kako je ogenj nastal, se ne vé. Nevarnost je bila velika za celo vas, ker stojita obe poslopji sredi vasi.

Dne 21. svečana ste bili tudi tukaj v Šmartinu dve zlati poroki J. Raka iz Buča in M. Cevca iz Potoka. Oba zlato-poročenca sta še krepka moža, kakor tudi njih žene. Pri tej svečanosti je igrala kamniška banda. Take slovesnosti ne pomni tukaj nobeden.

Zima nas pa uže tako dolgo pritiska, da Bog pomagaj. Tukajšnjim posestnikom tako manjka živinske klaje, da je še kupiti ni nikjer, mogoče tudi za drag denar ne. Sv. Jedert nam ni prinesla rosice, ampak ima še božični sneg, kateri še vedno pokriva zemljo. Tukaj so se uže vresničile besede preroka, ki je rekel, da bo 1886. leta vpil celi svet gorjé. Tukajšnji kmetje tako upijejo: kaj bo, kaj bo z ozimim žitom, ki bo gotovo pozeblo, če nam Bog hitro ne pošlje toplega vremena.

Čebel je tudi v tej zimi veliko lakote pomrlo; ostale so pa vse bolne (grižave). Ne vem, če so za to kake zdravila ali ne; ko bi vedele „Novice“ za to kaj svetovati, bi mi jako vstregle.

Dobrova 27. marca. (*Javna zahvala in drugo.*) Tukajšnja ljudska šola ima letos po novem letu v svoji kroniki uže tri milo-blage dobrotnike zabilježene, in to ti-le: a) naš v. č. gospod župnik Jernej Babnik, kateri so šoli podarili več letnikov „Zgodnje Danice“, koja se v posameznih listih učencem za čitanje na dom razposoja, ter se tako pri njih veselje po koristnem čitanji vnema in množi; b) naš vrli gospod Josip Laznik, duhovni pomočnik in veroučitelj, podaril je šolski bukvarnici „Vrteca“ letnike 1883., 1884. in 1885., a za letošnje leto pa ta izvrstni list tudi na ime tukajšnje šole na svoje lastne stroške naročil; c) slavno društvo „Narodna šola“ v Ljubljani podarilo je tukajšnji šoli popolno brezplačno zemljevida „Evropa“ in „Avstrijsko-ogerska monarhija“ ter magnetično iglo velike oblike.

Vsem tem trem blago-milim dobrotnikom tukajšnje šole izrekam tukaj v svojem, v šolske mladine in v cele šolske občine imenu presrčno-iskreno zahvalo! Bog mili naj blaga dejanja imenovanim dobrotnikom vredno povrniti in pošteno poplačati izvoli!

Da ima tukajšnje šole mladina v resnici veselje do koristnega čitanja, znak, najboljši je to, da se je od dné 13. svečana pa do danes uže iz šolske bukvarnice posodilo 72 strankam knjig v čitanje na dom. Škoda le, da je v bukvarnici še precejšnje število knjig, šolski mladini namenjenih, nevezanih, toraj tudi za razposojevanje še ne prirejenih! A tudi temu bode se gotovo kmalu v okom prišlo, ker je tukajšnji krajni šolski svèt za napredek šole z dušo in telesom nad vse vnet.

Letošnja zima bila je tudi tukaj skoz in skoz brez presledka huda, ostra in brez presledka stanovitna. Naj-

več mraza bilo je letos tukaj celih 15° R. Tri do štirikrat bil je sneg tako zapadel, da šolska mladina iz bolj oddaljenih vasi po več dni v šolo ni mogla priti. Sv. Jožef je pa zimi menda konec naredil.

Šolsko obiskovanje, hvala Bogu, bilo je in je še vedno od pričetka tekočega šolskega leta prav redno. Šolski otroci bili so zeló zanemarjeni, a sprideni pa niso; so nasprotno prav dobri in poslušni ter tudi, in kar je poglavitno, odkritosrčni. Vsega skupaj šteje tukajšnja šola 263 obiskujočih otrok, radi tega imamo tudi v obeh razredih razdeljeni (poludnevni) poduk.

V Podrožniku naročilo se je 10.000 gozdnih sadík, katere bodemo s šolsko mladino na primernih krajih pravilno posadili. Tudi v sadjereji smo pričetek uže storili s tem, da smo nekoliko pešek posejali. Otroke ta koristna kmetijska stroka prav zeló zanimiva, a še bolj jih bode, kedar se je enkrat tudi dejansko naučé.

Pozimi bili smo z šolsko mladino pri šoli tudi malo mizico koristnim ptičkom pogrnili, katero so kaj pridno slednji dan obiskovali. Šolski mladini je bilo to prav mnogo veselja napravilo.

Za plačilo pa nam sedaj mali gosti od jutra do večera okolo šole prav prijetno prepevajo in žgolé.

Krt je jako koristna žival pod zemljo, ne pa tako (dvonogi) med družbo človeško. Tudi tukaj bil je o svojem času tak krt, kateri je na vse strani ril, mir in edinost pa spodkopaval, s čemur spodnesel je pa le svojo lastno lestvico; šel je! — Pri vsem tem pustil je pa tukaj par krtic, katerima bode pa tudi kmalu sape zmanjkalo.

Sadjereja tukaj ni še tako razvita, kot bila bi lahko, pač pa je čebelarstvo na precej veliki stopinji napredka. Ako Bog zdravje in pamet dá in ohrani, povzdignila bode se počasi tudi sadjereja na ono mesto pravega napredka, na katerem mogla bi tukaj v resnici izdatnih in obilnih gmotnih dohodkov zaradi bližine glavnega mesta dajati in donašati. V to Bog pomozi in sreča junaška! M. Rant.

Dobrova 29. marca. *(Nesreča ne počiva.)* Dné 23. t. m. vračal se je Mihael Hudnik iz Hruševega hiš. št. 21, 34letni fant od svojih opravkov pozno ponoči skoz vas Gabrije proti domu. Ob poti, po kateri je hodil, nahaja se Klobusov vodnjak; ta vodnjak je pa prav slabo ograjen. Ker je bila ob njem pot ledena, zdrsnilo je preje kot ne imenovanemu in padel je v globočino vodnjaka, kjer je tudi svojo smrt našel. Domači in sosedje iskali so pokojnika skoz cela dva dni, a še le 25. t. m. zasledili so ga v vodnjaku mrtvega.

Ranjki bil je doslužen vojak, jako pohleven, krotak, delaven in trezen mladenič; bil je ob enem tudi prav pobožen in bogomolen kristijan. Sovražnikov ni imel nobenih, ker tudi on sam sovraštva poznal ni. Vsem in vsakemu se po njem britko in tužno zdi.

M. Rant.

Iz Ljubljane. — **Kranjski nemškutarji** izbrali so si letos za svojega govornika v državnem zboru bukovinskega poslanca dr. Tomaščuka, ki je izrekoma napadal kranjsko deželno vlado in njega predsednika zato, ker ni pritrdila sklepu kranjske hranilnice gledé ustanovitve in zdržavanja nemške ljudske šole v Ljubljani. — Ta napad zavrnil je poslanec Šuklje pri razpravi državnega proračuna za ministerstvo notranjih zadev. Popolnoma zavrniti tega napada govornik ni mogel, ker mu je predsednik z ugovorom, da nazaj sega v splošno razpravo, segel v besedo. Popolnoma pa je zavrnil trditev o tlačenji Nemcev na Kranjskem s sklicavanjem na mnogo mirnejše razprave zadnjega zasedanja deželnega zbora in pa na to, kako zadovoljni bi bili Slovenci na Štajerskem, Koroškem in Primorskem, ako bi se ž njimi tako ravnalo, kakor z Nemci na Kranjskem.

— **Bivši trgovinski minister baron Pino** se je dokonečno odločil, obdržati svoje poslanstvo v državnem zboru za Koroško in to vsled odločno izrečene želje svojih volilcev. — Veseli nas, da baron Pino ni vstregel želji političnih nasprotnikov koroških Slovencev. Ker je bil baron Pino tudi minuli ponedeljek pri cesarju v avdijenci, smemo se tudi nadejati, da se baron tudi v prihodnje še ohrani na primernem mestu v državni službi.

— **Državni poslanec Pfeifer** potezal se je pri poglavji državnih cest državnega proračuna krepko za tiste in stavil primerno resolucijo, da se preloži državna cesta med Novim mestom in Šentjernejem na podlagi že izdelanih načrtov, o katerih je željo izrekel, da se kar prej predložé ministerstvu notranjih zadev.

— **Bolezen med slovenskimi poslanci.** Omenjali smo uže, da je tržaški poslanec Nabergoj dalj časa bolehen, z veseljem pa naznanjamo, da je skoraj popolnoma okreval in da se te dni zopet vrne v državni zbor.

Nasproti pa se nam poroča, da poslanec Božidar Raič precej boleha. Nad osem dni uže čuti bolečine v želodcu. Do včeraj se vkljub zdravniške pomoči zdravje še ni na boljše obrnilo. Bolnik se je sicer do sedaj trdovratno branil ostati v postelji. Ker pa razun juhe jedi skoraj nič ne vživa, je tako oslabljen, da mu bo, ako se prav kmalu na boljše ne obrne, popolni pokoj naložen. — Upamo in želimo, tudi o gosp. Raiču prihodnjič slovenskemu občinstvu naznaniti boljših poročil. — Ravno čujemo, da je g. Raiču včeraj bolezen nekoliko odlegla.

— **Naučni minister pl. Gauč** izrekel je v svojem prvem govoru v zbornici pretekli ponedeljek, ko je krepko zavračal nemško-narodnega učitelja Fussa, načelo, da mora v avstrijski šoli vsak narod v naši domovini stanujoč najti razvoj svojih ljudskih posebnosti in s tem tudi poduk v lastnem jeziku. — Slovenci zadovoljni pozdravljamo to pravo načelo in pričakujemo, da se takoj izvrši.

— **Nabiranje doneskov za zgradbo „Narodnega Doma“ v Ljubljani.** Tudi pretečeni teden ni ostal brez gmotnega vspeha za naše podjetje. Število razprodanih krajcarskih knjižic se je za tri pomnožilo, tako, da jih imamo sedaj že šestinšestdeset. Dobili smo namreč LXIV. pod št. 15 (poverjenik g. V. K) iz Ljubljane. LXV. pod št. 432. (poverjenik g. G. M.) so izpraznili gostje čitalniške kavarne ljubljanske. To je v teku pol leta že četrti slučaj. Mali, neznatni obolus, ki ga vsakdo prav lahko vtrpi, in vendar že 48 forintov na korist zgradbi „Narodnega Doma“. Hvala in čast domoljubnim gostom, hvala tudi vstrajnemu kavarnarju poverjeniku. Naj bi se tega vzgleda jeli poprijemati tudi drugod po kavarnah in gostilnah, naj bi si tudi drugod Slovenci, ki se pri raznovrstnih igrah shajajo, da si ž njimi „preganjajo skrbi oblake“, nalagali prostovoljno male kazni in ta denar posvetili „Narodnemu Domu“. — LXVI. krajcarsko knjižico dobili smo pod št. 149 (poverjenik g. Fr. D.) iz Dunaja. Kupili so jo večinoma slušatelji živinozdravništva in omenljiva je posebno zategadelj, ker so obilo k njej pripomogli češki dijaki. Slava njim in marljivemu g. poverjeniku, v čegar oskrbi je še več krajcarskih knjižic. Razun tega smo dobili iz Loža od poverjenika g. J. R. na desetkrajcarsko knjižico pod št. LXVI. nabranih 17 forintov. Hvala sploh vsem nabiralcem in podpornikom našega gotovo domoljubnega podpetja!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Tukajšnji merodajni krogi s skrbnim duhom opazujejo zadnje dogodbe v Belgiji, kjer je v pravem pomenu besede nastala notranja vojska med miroljubnim prebivalstvom in pa delavci, ki v velikih trumah ropajo, more in požigajo.

Tudi tukaj je ljudstvo razno sedaj bolj razburjeno, ker so se v ponedeljek pričele dopolnilne volitve v mestni odbor. Prvi dan zmagalo je več demokratov, nekaj jih priee v ožjo volitev s kandidati liberalne oziroma nemško-narodne stranke. Med drugimi propadel je prvi dan županov namestnik in bivši državni pozlanec Steudel.

Še bolj zanimive pa so razprave v državnem zboru gledé katerih se sklicujemo na naš dopis z Dunaja in na poročilo iz državnega zbora. O dogodbah zadnjih dni pa še omenjamo: V ponedeljek obravnaval se je proračun za deželno brambo, pri katerem so se čule marsikatere pritožbe, kako ostro se je postopalo pri letošnjem nabiranji novincev. Brambovski minister odgovoril je na to, da vojakov ne sme več potrditi, kakor ono število, katero mu vsako leto privoli državni zbor.

Mnogo bolj zanimiva nastala je obravnava pri naučnem ministerstvu: Prvi in edini govornik izmed poslancev, ki je ta dan govoril pri proračunu naučnega ministerstva, bil je nemško-narodni poslanec Fuss izvoljen v Šleziji, po svojem poklicu pa učitelj mestne srednje šole na Dunaji v Leopoldovem predmestji.

Fuss govoril je nad dve uri, mogočno se je postavljal nasproti vladi, skoz okno ven je klical vsem nemškim učenikom, naj se nikar ne vdajo naredbam vlade, temveč naj ostanejo junaški, neustrašljivi nemški možje.

Minister Gauč oglasil se je takoj k besedi, kakor je rekel, zato, da besede ministrove ob enem z govorom Fussovem pridejo med svet. — Pred vsem izrekel je minister, da se toliko bolj čuti vezanega, govorniku takoj odgovoriti, ker je trdil, da govori v imenu učiteljstva sploh.

Minister klical je: Avstrijski učitelji imeli bodo izbrati med ukazi odgovornega ministra in pa med onimi, kar jim je svetoval nedotakljiv poslanec. — Učitelji bodo zbirali in nikakor ne dvomim, kako bodo zbrali.

Dalje je minister z največjo ojstrostjo zavrnil podtikanje Fussovo, gledé one naredbe, po kateri se imajo natanko pregledati vse šolarske knjižnice. Vpliv skozi in skozi ojstrega govora bil je uže v zbornici toliki, da je bil Fuss in vsa njegova truma poparjena, še večji pa bo vspeh ministrovega govora — zunaj zbornice. Videti je, kakor bi imel minister Gauč nalogo in trdno voljo vkrotiti napuh nekaterih učiteljskih krogov.

Včeraj rešila je zbornica častno vprašanje Heinrichovo s tem, da je z odločno večino svojo nevoljo izrekla v razžaljivem govoru Schönererjevim zoper Heinricha. Proti glasoval je „nemški klub“ po kratki izjavi, nemško-avstrijski klub predlagal je izraz nevolje samo v drugi obliki.

Po tej razpravi pričelo se je nadaljevanje budgetne razprave naučnega ministerstva. Med oglašenimi govorniki je tudi poslanec Šuklje; namenjen je bil za govor tudi naučni minister.

V ponedeljek zborovala je tudi gosposka zbornica.

Gorica. — Vdova grofa Chambordskega je umrla po dvadnevni bolezni, pogreb je odločen na prihodnjo soboto.

Zadar. — Zdravje c. k. namestnika dalmatinskega, ki je zbolel za pljučnico, se boljša. — Cesarjeviču Rudolfu tako dobre dé bivanje na otoku Lacroma, da se sedaj uže redno bavi z lovom.

Belgija. — Grozovite razmere povzročili so pretekli teden socijalistični delavci skoraj po vsi Belgiji. Zbrali so se v trumah po več tisuč skupaj, tako tirali so se od predmestja do predmestja, od tovarne do tovarne, od vasi do vasi in od mesta do mesta, povsod požigaje in ropaje vse, kar jim je prišlo pod roke. Središče ropanja bilo je zadnje dni Charleroi, ob koder se še z dné 29. t. m. brzojavlja, da delavci še zmeraj ropajo, toda sedaj že se umikajo vojakom. Do sedaj bilo je že veliko bitek med vojaki in delavci, pri katerih bojiščih je ostalo veliko število mrtvih in ranjenih. Nekaj socijalističnih vodjev so zaprli, nekaj jih je pobegnilo.

Angleška. — Razstavo indiških kolonij bo dné 4. maja kraljica osebno otvorila. — V zbornici poslancev naznanil je ministerski predsednik Gladstone, da bode dné 8. aprila predložil načrt zakona o premembi uprave za Irsko. Dné 15. aprila pa bo predložil premembe naredb o nakupovanji in prodaji zemljiških posestev na Irskem.

Bolgarska. — Razmere med Rusko in Bolgarsko poojstrile so se zelo v zadnjem tednu. Ruska se je z vso odločnostjo izrekla proti Bolgarsko-Turški pogodbi, ker nikakor ne dovoli, da bi se knez Aleksander brezpogojno imenoval za guvernerja Izhodne Rumelske. — Druge evropejske države prigovarjajo knezu Bolgarskemu, naj se udá zahtevam Ruske, — knez pa se trdovratno ustavlja, in ruski časniki že govoré, da bi bil sedaj čas ugoden, da Ruska s krepko roko seže v Bolgarsko, da naj odpravi kneza Aleksandra, ter pripomore na prestolu Ruski prijaznemu vladarju, kateremu naj bi se dal naslov kraljevi. — S tem položajem računa že tudi Grška, in ves položaj smatra se že sploh za prav resen.

Davkovske zadeve.

Davkovski odsek pečal se je uže v dveh daljših sejah s postavo o odpisavanji zemljiškega davka zarad vremenskih nezgod.

Prvo sejo izpolnila je splošna razprava o § 1., pri tem govorilo je nad 20 poslancev, predložilo se je 9 predlogov namenjenih, besede tega paragrafa ugodnejše staviti za kmetovalca.

Vladni zastopnik ugovarjal je nekaterim predlogom, izrekoma onim pa, ki imajo namen, da se tudi pri gozdih ako jih vihar ali sneg poškoduje – primerna svota davka odpiše – se vladni zastopnik načeloma ni ravno hotel protiviti.

Upati se tedaj sme, da se vstreže željam tako živo izraženim posebno izmed krogov posestnikov kranjske dežele. — Za obilno doposlano mi gradivo za obravnavo te postave izrekam svojo najgorkejšo zahvalo.

Na Dunaji, dné 30. marca 1886.

Dr. Poklukar.

Žitna cena

v Ljubljani 27. marca 1886.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 66 kr. — banaške 7 gold. 64 kr. — turšice 4 gold. 87 kr. — soršice 6 gold. 62 kr. — rži 5 gold. 36 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 4 kr. — ajde 3 gold. 90 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 3 gold. 58 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.